

Русалка Дністровая

Буда, 1837

**«Русалка
Дністровая»** —
перший
західноукраїнський
альманах, виданий у
Будапешті (1837)
заходами
літературного гуртка
«Руська трійця»

РУСАЛКА
ДНІСТРОВАЯ.

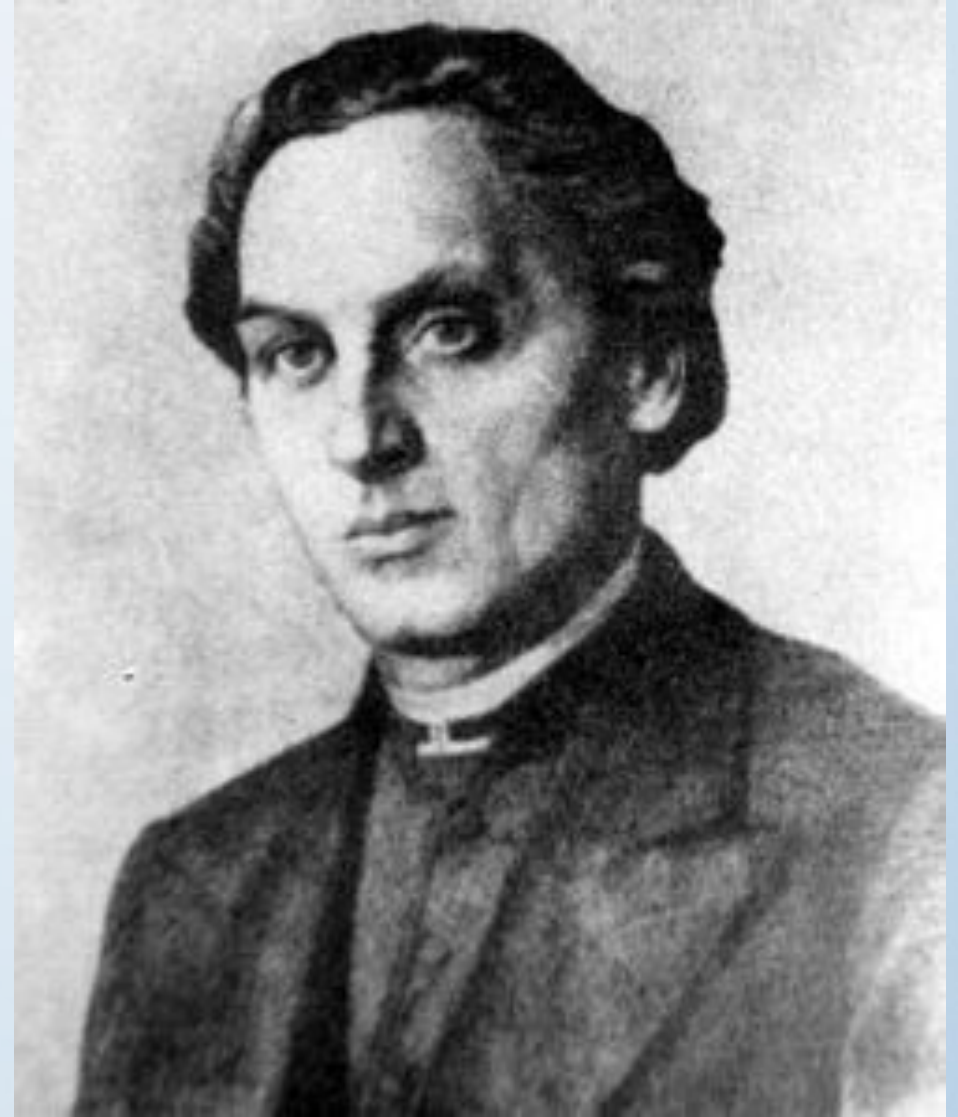

Відбито в Државній Друкарні.

У БУДИНЬ
Печатни Жеря, Государства Императорскаго.

1837.

«Руська трійця» —
галицьке
літературне
угрупування,
очолюване
Маркіяном
Шашкевичем

Dalibor Jan Wagilewicz

Іваном Вагилевичем

ЯКОВОМ ГОЛОВАЦЬКИМ

РУСАЛКА
ДНѢСТРОВАЯ.

Ruthenische Volks-Lieder.

У БУДИМЬ
Цивѣном Корол. Всеучилища Пештанского.

1837.

Надрукована
азбукою
«гражданка»,
фонетичним
правописом.

Основну частину коштів на
видання альманаху
пожертвував **Микола
Верещинський** - український
етнограф-фольклорист,
педагог, меценат.

Зміст альманаху

У **передмові** альманаху підкреслена **краса української народної мови та народної словесності**, поданий список найважливіших наддніпрянських літературних та фольклорних **видань** того часу. Передмова подана без підпису, проте приписується **Маркіяну Шашкевичу**.

Передмова закінчується **словами вдячності** людям, які спричинилися до підготовки і появи цієї книжки. На першому місці: **«Поклонися, Русалко наша, низько Всечесному Сподареві Миколі Верещинському, що тобі звелів зродитися...»**

Далі матеріал розташований у чотирьох частинах.

ЛЕЛЪЯЛНА ПЪСОНЪКА.

Ой, ходит Сон
Коло вікон,
А Дрѣмота
Коло плота;
Питає-ся
Сон Дрѣмоти:
Де будемо
Ночувати? —
Де хатонька
Тепленькая,
Де дитионька
Маленькая. —

ПЕРЕДГОВОР.

К народним руским пѣсням.

Нарід Руский оден з головних поколѣнь Славянських, в серединѣ меж ними, розкладає-ся по хлѣбородних окрестностях з ноза гір Бескидских за Дон. Він найщирше задержеу у своѣх поведѣнках, пѣснях, обрядах, казках, прислівйох все, що ему передвѣцькі дѣди спадком лишили; а коли другіѣ племена Славян тяглими загонами лютих чужоплеменників печалені бували, и часто питотпа власть рѣками криви теряних чяд пересякала, коли на послѣдок схилили вязи під окови зелѣзні и лишили-ся самостоянства, Русь заступлена була Бескидами, що ся на низу ланцями

Фольклористичну частину **«Пісні народні»** відкриває наукова розвідка **Івана Вагилевича** (підписаний як Далибор Вагилевич) **«Передговор. К народним руським пісням»**. Розділ «Пісні народні» поділений на підрозділи **«I. Думи і думки»** та **«II. Обрядові пісні»**.

Оригінальні твори
упорядників складали другу
частину — «Складання»,
куди ввійшли ліричні поезії М.
Шашкевича («Згадка»,
«Погоня», «Розпука»,
«Веснівка», «Туга за милою»,
«Сумрак вечерний»), його ж
оповідна казка «Олена», дві
поєми («Мадей» та «Жулин і
Калина») І. Вагилевича і
наслідування народної пісні
«Два віночки» Я.
Головацького.

Згадка.
Кому бо в груді дає серце мизеньке,
и дає вродити в добруго гвдну,
Щастя: як лютот сонько тешеньке
Впритом му велику оубває днину;
и світ ему мильн, и сладка ноза
мысам весели и серденько грає
Зак у дуброві мизенька критичка
Днина за динною так еру стливая.
Линь кто в посестру вди тавру недоло
Кр давить сердечн вбна коцава
Кто братом мурдв понає в неволто
Кому з дурдани и сон и забав;
Кому свет мистинь авь сутюкого
Кудит си свитом кудит и собого
Тугадо сердця як гадь е, всилла
Зубає моголи як змиє зиготн
Куди зсущилл здоровля зпуртла
Люд му не мильн, не терпийт вродн.
Щеф то кто може му сердця сплакати
Ти у кудитку, ти за чмои хатн
Ти у груді брата ти хоть в рменно друга
Хоть на талогон силит зсердця туга;
Лит коли слезь в гудех стаменьдн
и в тавру силму над сердцем е, змиа
Кудит му делитв пер дель ридитв в сертин;
Едв а гудь поотн не смертин.
Ксатин. Ксатин. Ксатин.

Третій розділ —
«Переводи» — подав
сербські народні пісні
у перекладах М.
Шашкевича і Я.
Головацького та
уривок із чеського
**«Краледвірського
рукопису».**

В історико-літературному розділі **«Старина»** опубліковані **історичні та фольклорні твори, діловий документ та бібліографічну відомість про слов'янські й українські рукописи, що зберігаються в Онуфріївському василіанському монастирі Львова. Тут же — критична рецензія М. Шашкевича на етнографічну розвідку Й. Лозинського «Руское весіле».**

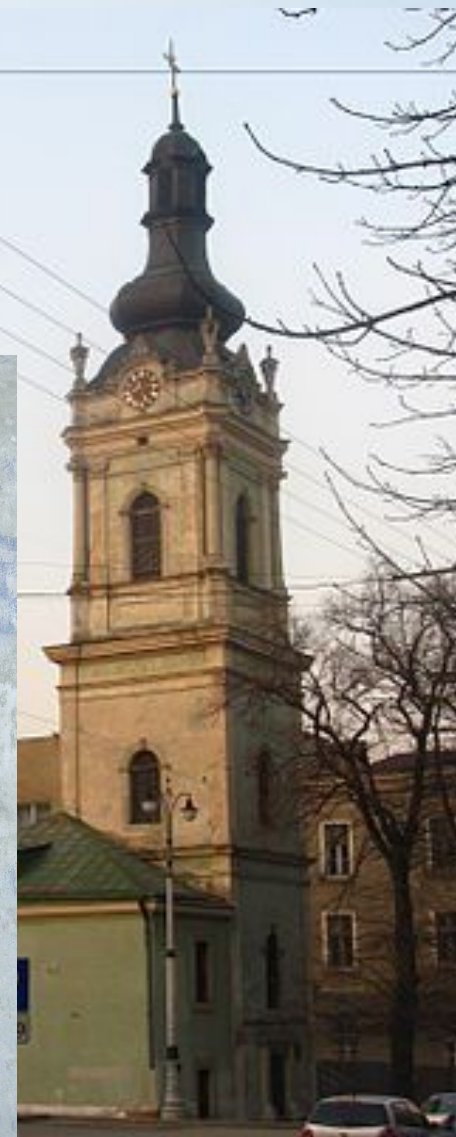

Важливу роль - негативну - в долі видання зіграв ректор Львівської духовної семінарії, професор морального богослов'я університету **Венедикт Левицький**, який через останню посаду був **цензором книг**, театральних вистав Галичини. Він наказав **конфіскувати весь наклад**, який знайшли в скрині 1845 року. «Високим розпорядженням президії від 22 серпня 1845 ...» було наказано знищити всі примірники, за винятком **1-го**, який мав потрапити до університетської бібліотеки.

Альманах і його видавці зазнали **переслідувань місцевих церковних та світських властей**. Із 1000 надрукованих примірників «Русалки Дністрової» **100 потрапили до Львова, деяка кількість стала приватною власністю**, зокрема, **200 — Георгія Петровича**, **800 конфіскувала львівська поліція**, більше **600 пішли до Відня на цензуру**.

До речі, зараз існує і **музей** «Русалки Дністрової». Експозиція музею розміщена у дзвіниці **Свято-Духівської церкви**.

ВИСНОВОК

Отже, альманах **«Русалка Дністровая»** став, за словами академіка Олександра Білецького, **«документом великого суспільного й історико-літературного значення»**, був першою сміливою **заявкою західних українців «про своє існування, про свою національну гідність**. Ця скромна книжка — **подвиг**, про який не забуває український народ». Роль альманаху «Русалка Дністровая», виданого **живою народною мовою**, аналогічна тій, яку у Східній Україні відіграла поема І.Котляревського «Енеїда», але його значення не обмежується локальними західноукраїнськими рамками, бо альманах став **явищем загальноукраїнським**. Закликаючи до **літературного відродження**, діячі «Руської трійці» водночас **проголосили єдність українського народу**, розчленованого й колонізованого сусідніми державами, **неподільність його духовності та культури**, яку творить цей народ. Вони були **творцями вічних духовних цінностей — гуманізму, свободи і дружби**. Світло «Русалки Дністрової» і сьогодні опромінює нас своєю **глибокою духовністю**.

